

Den gamla striden

eller den förlorade sonens broder

Det återstår oss ännu av Luk. 15:e kap. ett så viktigt stycke, att den, som icke betraktar detta, har av denna Kristi rika och fullständiga målning fått endast en halv och falsk bild av Kristi rike på jorden. Den, som vill hava en hel och sann bild därav, betrakte dess båda sidor, läse Kristi ord ända till slut och betrakte dem (give Gud i en lycklig stund!) under allvarsam självprövning!

Herren säger:

Men hans äldre son var ute på marken; och när han kom nära huset, hörde han spel och dans och kallade till sig en av tjänarna och frågade, vad detta kunde vara. Och han sade till honom: Din broder har kommit, och din fader har slaktat den gödda kalven, därför att han har fått honom helbrägd tillbaka. Då vart han vred och ville icke gå in. Då gick hans fader ut och bad honom. Men han svarade och sade till fadern: Se, jag har tjänat dig i så många år och har aldrig överträtt ditt bud, och mig har du aldrig givit ett kid, att jag kunde göra mig glad med mina vänner. Men sedan denne din son, som har förtärt dina ägodelar med skökor, har kommit, har du för honom slaktat den gödda kalven. Då sade han till honom: Mitt barn, du är alltid hos mig, och allt mitt är ditt. Men det var tillbörligt att glädjas och fröjdas; ty denne din broder var död och har fått liv igen, och han var förlorad och är återfunnen.

Vad månade detta vara? Vad månade Kristus vilja lära oss med ett sådant tillägg till den förlorade sonens historia? Här är något underligt. Han talar om faderns äldre son — och fadern säger till honom: »Mitt barn, du är alltid hos mig, och allt mitt är ditt.» Måste han icke då föreställa ett Guds barn? Men märk, huru han beskrives, nämligen så, att han blir vred, när han hör om den nåd, som hans förlorade broder erfarit; att han icke vill gå in och deltaga i den allmänna glädjen däröver; att han slutligen säger till fadern, först huru han själv aldrig vikit ifrån hans bud, utan alltid tjänat honom; och för det andra, att fadern likväl aldrig givit honom någon glädjefest, ja, icke ens så stor glädje, jämförd med den förnedrade broderns, som ett kid är mot en gödd kalv.

Vad månade Kristus vilja med en sådan skildring? O, att hans ändamål måtte vinnas på någon ibland oss, som läsa detta! En mästare till att tala, begagnar Herren de finaste ordställningar, för att om möjligt gripa och genomborra de förtjusta, säkra hjärtana. Den förstfödde sonen i huset, hemma hos fadern, ägare till allt, vad fadern har; men med det sinnet, att han åberopar sin egen förtjänst och likväl säger, att han aldrig fått någon glädje, och knorrar över nådens överflödande, där synden överflödat; det är just detta dubbla och tvetydiga, som utgör det fina och vassa i Kristi ord på detta ställe.

Ty de äro riktade mot ett dubbelt och tvetydigt folk — mot själar, som efter sin egen djupaste övertygelse äro söner, som troget arbeta och tjäna Fadern, och därför äro hans rättmätiga arvingar; men som i själva verket uti det dolda inre, uti hjärtat, äro sådana, som Herren här beskriver dem. Talesättet är således här detsamma, som när Herren talar om grenar i sig, vilka likväl icke bära frukt och icke rensas, skäras och höjas, utan växa fritt och slutligen skola brännas (Joh. 15); eller då han talar om en man i bröllopet (himmelriket, nådens rike på jorden), vilken icke, såsom de flesta, försakat bjudningen, utan genombrutit alla hinder och kommit till bröllopet, men blir kastad i mörkret utanför, blott därför att han icke hade bröllopskläder (Matt. 22).

Av det sköna sammanhanget emellan denna liknelse och anledningen till densamma se vi lätt, att Kristus med denne äldre sonen betecknar i första rummet fariséerna och de skriftlärda. Liknelsen föranleddes därav, att dessa knorrade över Kristi stora nåd emot ovärdiga publikaner och sade: »Denne mottager syndare och äter med dem.» Därför slutar nu liknelsen därmed, att fadern äter med den återkomne sonen, och att den äldre knorrar däröver. Det är således i första rummet fariséerna, som betecknas med denne knorrande son. Men här hava många ansett det allt för underligt, att Herren Kristus kan åsyfta en falsk andlighet och likväl kalla dem söner och lägga i faderns mun orden: »Du är alltid hos mig och allt mitt är ditt»; huru kunde han säga så, om icke denne son betecknar sanna Guds barn? Men därpå är till en del

redan svarat. Den helige Guden, som icke låter gäcka sig, brukar just sålunda tala med skrymtare, då de icke med enkla, tydliga ord låta säga sig, då de aldrig höra eller tro sanningen. Därpå har man märkliga exempel uti 1 Kon. 22 och 2 Kon. 8:7-15 m. fl.

För det andra är detta ett gammalt och starkt bevisningssätt i meningsstrider, nämligen att man för tillfället antager någon motpartens grundsats, och så i sin bevisning utgår från detta antagande, för att desto starkare ådagalägga motpartens dårskap och slå honom med hans eget vapen. Då antager man således för tillfället vad man aldrig själv menar, utan just motsatsen. Kristus handlade här icke med fariséerna om vad de själva egentligen voro inför Gud, utan ville säga: Låt så vara, att I ären de nittionio får, som aldrig för-lorats och som »ingen bättring behöva» (v. 7); låt så vara, att I ären de söner, som alltid äro hemma hos fadern, äro hans trognaste tjänare och närmaste arvingar; men I vredgens över faderns nåd emot eder fallne broder! I berömmen eder själva och klandren eder fader, såsom den där icke ens gjort eder rätt! Vad synes eder då om eder fromhet?*

Men vi vilja nu komma till oss själva och till någon tillämpning härav. Eller männe denne äldre sonen endast i Judalandet hade sina motsvarigheter? Skola vi så självviljande bedraga oss, att vi skulle antaga, att blott den förra hälften av denna Kristi härliga liknelse har sin motsvarighet ibland oss, men icke den senare hälften? Är det icke visst och klart som solen, att om vi hava samma egenskaper, samma art och anda, som denne son, så äro vi av samma folk och äro just sådana, som Herren med denne sonens beskrivning målar? Det är ju själva obotfärdigheten att tyda Herrens ord endast på andra — andra personer och förhållanden — och själv icke taga något därav. Det är ju det allra viktigaste vid allt Guds ords betraktande att göra tillämpning därav på sig själv.

Nu är det ock icke blott någon enda ibland oss, som motsvarar den äldre sonen, utan en hel hop av dem, som hava nit om Gud, och det inom alla stånd, lärda och olärda, ehuru i grövre och finare gestalt. Ingen vare säker! Det är något, som ligger i allas natur, ligger oss alla helt nära, att vi i vår egenrättfärdighet ännu äro belåtna med oss, när vi för Herrens skull försakat, gjort och erfarit något mer än andra. Att vara skrymtaktig mot sig själv, skonsam mot sig själv, säker och obekymrad om det dolda inre onda, och sålunda motsvara den äldre sonen — detta ligger oss alla alltför nära. Mera få äro de, som igenom syndanödens och den helt oförskyllda nådens trånga port hava kommit till den yngre sonens förödmjukande, men saliga belägenhet i Faderns famn. Låtom oss därför väl giva akt på Herrens beskrivning på den äldre sonen.

Det första, som Herren anmärker om honom, är, att han var ute på marken, när hans arme broder återkom och av fadern så högt benådades. Redan detta har något att lära oss. Detta betecknar nämligen denna andlighets utmärkande art att umgås med yttre ting, vara ute från sitt hjärta och från Faderns hjärta, »ute i marken», sysselsatt med utvärtes åthävor, utvärtes tjänst och iakttagelser. Sådant var vad Herren ofta anmärkte om fariséerna.

Nu för att tala om oss, bör härvid likväl den skillnaden märkas, att somliga äro så långt ute i marken, att de endast tänka på andra, endast arbeta och verka gott för andra, antingen med vanliga barmhärtighetsverk eller med religiösa och människovänliga anstalters understödjande, med t. ex. missions- eller nyktershetsverksamhet och annat dylikt, men hava ännu aldrig själva gått genom den trånga porten, aldrig i »bättringen till Gud och tron på vår Herre Jesus Kristus» blivit i sig själva rätt fördömda och i Kristus rätt saliga, utan deras väckta nit om Gud har genast vänt sig utåt, till idelig tjänst, såsom denne son strax säger: »Se, jag har tjänat dig i så många år.»

Andra gå väl något närmare bättringens väg, så att de arbeta på sig själva, men likväl blott med yttre ting, med sina yttre eller verksynders avläggande, så att den, som har stulit, icke stjäl mer, den, som svurit, supit, vanhelgat sabbaten m. m., avlägger sådant och nu börjar leva fromt, stilla och gudligt, öva bön och Guds ords betraktande m. m. Men hjärtat, tankarna, det inre onda — därom bekymra de sig icke!

Att känna och erkänna Guds rättvisa dom över sig, att såsom syndare söka Guds barmhärtighet i Kristus

och rättfärdiggöras av tron - det är något, som de visst hört och läst om, men icke själva erfärit. Sådant var, vad Herren ofta anmärkte: »I gören bågaren och fatet rena utantill, under det att de innantill äro fulla av rov och omåttlighet.» — »I given tionde av mynta och dill och kummin; men haven låtit fara det, som är viktigare i lagen, nämligen domen och barmhärtigheten och tron.» Men huru? Skall man då icke avlägga verksynder; skall man icke även verka för sin nästa och t. ex. tjäna välgörande anstalter; ja, skall man icke även giva tionde?

Herren säger: »Det ena skall du göra, och det andra icke låta.» Blott du först och främst verkligen giver akt på hjärtat, på det inre, på domen, barmhärtigheten och tron, så är den yttre verksamheten kronan på den äkta bruden; men vi måste vara uppriktiga mot oss! — och giva akt på, om detta verkligen är förhållandet med oss, att vi hava med vår bättring kommit ned till botten och på denna bättring blivit förödmjukade, misströstande, förlorade, men ock i Kristus saliga; annars är den yttre fromheten och verksamheten blott en stulen ärekrans på en sköka.

Korteligen, vad vi här anmärkt vid de orden: »han var i ute på marken», är just grunden till allt, som vidare följer om denne son; ty just det, att man umgås blott med yttre ting, sådana som man kan komma ut med, sådana som man förmår utföra, just detta är grunden till all den självbelåtenhet, den obrutna själv rättfärdighet, som sedan uppenbarar sig uti förtörelse över den överflödande nåden och över ovärdigare syndares glädje och berömmelse av denna nåd - varom snart följer.

Då kunna fariséerna vara så allvarliga, nogräknade och nitiska om dessa yttre iakttagelser, att de kunna se grandet i sin broders öga, att de göra själva Herren till syndare, såsom den där bröt det tredje budet (Luk. 13:14-16, m. fl.), men den stora bjälken i deras eget öga, att hela deras hjärta och själ är försänkt i blind säkerhet, själv rättfärdighet, otro, kallsinnighet emot Kristi blod, hat och avund emot bröder - den stora bjälken bliva de icke varse.

Nu följer vidare, att när denne äldre sonen av en tjänare underrättades om den stora nåd, varöver hans broder fröjdade sig, och hörde sorlet av glädjefesten, »då vart han vred och ville icke gå in». Märk: han blev rent av vred! Här är nu Kain uppenbar! Det är en alldeles märkvärdig vrede och bitterhet, som hos detta folk uppenbarar sig emot trons barn, vilka mycket berömma nåden. De kunna hellre förlåta världen all hennes ogudaktighet och hellre trivas med döda världsbarn, än med dessa, som blott beprisa den oförskyllda nåden och nitälska om trons rättfärdighet.

Varav kommer detta? Låt vara, att nådebarnen också hava sina fel och sin »enfaldighet», ja, låt vara; att lagen även bleve av dem för litet uppskattad; men det var likväl icke något sådant evangeliskt »parti», som korsfäste härlighetens Herre! De berömma och älska ju likväl Kristus, då världen åter trampar både lagen och Kristi blod under fötterna.

Det kan därför knappt på naturlig väg förklaras, detta hat som de »kainska helgonen» hysa emot trons barn. I följd av denna inre bitterhet, tassla och säga de allt ont om dem; såsom Herren visar, att denne äldre sonen hade intet skonsmål med sin broder, utan, då Kristus endast sagt, att han i det främmande landet »förskingrade sin egendom genom ett överdådigt leverne», så låter denne oss veta, att han »förtärt faderns äodelar med skökor» (v. 30). Så gör Kain ännu i dag; han säger allt ont och vrider allt till det värsta, så snart det gäller Abel. Men vi skola nu se grunden till sådan förbittring.

Då fadern går ut till sin vredgade son och beder honom komma in och deltaga i glädjen, svarar han: »Se, jag har tjänat dig i så många år och har aldrig överträtt ditt bud; och mig har du aldrig givit ett kid, att jag kunde göra mig glad med mina vänner. Men sedan denne din son, som har förtärt dina äodelar med skökor, har kommit, har du för honom slaktat den gödda kalven.»

Här är i synnerhet tre stycken att märka. Först den grova och uppenbara själv rättfärdigheten; för det andra beaktelsen, att han likväl icke fått någon fröjdefest; och för det tredje förbittringen över den överflödande nåden emot den ovärdige brodern.

Det första är själva grunden till alltsammans. Kristus uppgiver alldeles samma grund till detta knorrande uti liknelsen om arbetarna i vingården. De knorrande sade: »Dessa sista hava arbetat en enda timme, och du har gjort dem lika med oss, som hava burit dagens tunga och hetta» (Matt. 20). Se nu här, huru viktigt

det kännetecknet på den rätta bättringen är, som vi anmärkte hos den förlorade sonen, nämligen, att han aldrig på sin bättringsväg kom fram, dit han ville, aldrig nådde målet, förrän han först överraskades av faderns nåd — eller att man alltid förblir missnöjd med sin bättring.

Se här, huru viktigt det är för den, som vill komma till den rätta bättringen, att höra och hörsamma vad Herren Gud bjuder, att icke själviskt taga vad man vill av ordet, och göra blott så mycket, man vill, utan att höra vad Herren kräver — såsom i första budet, där han vill hava hela hjärtat — höra vad Kristus säger i Matt. 5, huru Gud dömer efter hjärtats dolda känslor, tankar och begärelser. Ty varav kommer det, att någon väckt själ kan bli nöjd med sin bättring och gudaktighet, om icke av denna andens falskhet, att man av Herrens fordringar tager till sitt hjärta blott så mycket, som man behagar, slår sig på några yttre gärningar, några religiösa regler och övningar, men lämnar hjärtat utan uppmärksamhet, således icke bryr sig om lagens andliga krav? Att Herren vill vara älskad av hela vårt hjärta, av all vår själ m. m., att Guds ögon se så efter hjärtat, att den, som blott förtörnas på sin nästa, för Guds ögon begår dråp; att den, som blott har orena begärelser, för Herrens ögon gör hor — se, detta är för sådana själar som ett skämt och ett intet. Guds fruktan är icke för deras ögon.

Antingen hava de aldrig blivit rätt uppväckta, eller har samvetet åter somnat vid några gudaktighetsövningar. Då blir man snart nöjd med sin bättring och allvarlighet; då uppskattar man allt vad man gör, men icke vad man underlåter, och då heter det: »Se, jag har tjänat dig i så många år» m. m., eller ibland oss, som veta, att till en rätt bättring också hör ånger, heter det hellre sålunda: »Vi hava burit dagens tunga och hetta; vi hava ångrat synden, kämpat, vakat, bedit, bättrat oss, bortkastat synden» m. m. Nu är väl mången nog upplyst att icke uttrycka sig så grovt, men kan dock innerst i hjärtat hysa samma självbelåtenhet. Den som fått ett djupare intryck av Herrens helighet och känt, huru man borde ångra, vaka, bedja, kämpa, lärar aldrig säga: nu har jag gjort det, såsom jag borde, utan: jag är i allt långt ifrån. Korteligen, den, som frimodigt talar om dessa stycken, har själv minst försökt sig därpå; den, som försökt det allvarligare, blyges därvid. Den förlorade sonen har blott synd och skam att omtala; men hans broder säger: »Jag har alltid tjänat dig» m. m.

Men vidare säger han: »Och mig har du aldrig givit ett kid, att jag kunde göra mig glad med mina vänner.» Vad månne detta betecknat Jo, när den gödda kalven och fröjdefesten, som den förlorade sonen erhöll, betecknar andlig fröjd och frid, så måste ock detta hava en sådan betydelse som denna: »Jag har aldrig fått någon sådan salighet, frid och fröjd, fastän jag så länge och troget arbetat i din tjänst, o Fader!» Och detta är en rätt märkvärdig sanning, men ett förhållande, som ju icke annat kan än på det högsta förbittra en sådan tjänande son.

Vi skola först betänka, att det är en verklig sanning att den, som lever i en sådan bättring och fromhet, att han är nöjd därmed, aldrig får benådade syndares förvissning om nåden, aldrig denna saliga frid och fröjd i den helige Ande. Väl kan han stundom vara säker och trygg på sig; men vad »frid och fröjd i den helige Ande» vill säga, vet han icke; det har han icke smakat; ty här sannas: »Varest synden överflödade, där överflödade nåden ännu mer.» Den saliga famntryckning, den faderskyss, den ring eller besegling av barnskapet, den fröjdefest m. m., som den förlorade sonen erhöll, kan aldrig trälen få, som vill räkna med Fadern efter förtjänst, utan där blir alltid ett kallt, dött väsende, jämte en ovisshet, en hemlig räddhåga, som så starkt uppblandar eller avbryter den tröst, han har av Guds nåd på grund av sin bättring och helighet, att han väl kan bekänna, att denna arma tröst, jämförd med helt benådade syndares benådningsfröjd, icke är så mycket som ett kid, jämfört med en gödd kalv.

Träd in i en krets av verkliga trälsöner, så skall du icke höra om glädje och fröjd över nåden i Kristus, utan ett rådande naturväsende och i bättre stunder ett allvarsamt överläggande om, huru vi skola, genom Guds nåd, vara och vandra i Kristi efterföljelse och uträtta något gott; detta är allt gott och väl; men om där skall vara glädje, så skall man vända sig till några hyggligare fåfängligheter, eller till något gott, som man själv har uträttat. Och sedan hör du där, först och sist, knorrandet över den yngre broderns benådningsglädje. Detta är nu det tredje stycket i denna den äldre sonens utgjutelse: »Sedan denne din son, som har förtärt dina ägodelar med skökor, har kommit, har du för honom slaktat den gödda kalven.» För att rätt förstå, huru ett knorrande emot själva Herren kan bli möjligt, skola vi betänka, att fariséerna höllo Jesus blott

för en profet; men när det nu var för dem avgjort, att de själva voro hos Gud de närmaste, voro de söner, som alltid tjänat honom, och Jesus däremot förklarade, att sådan tjänst och förtjänst alls intet gällde för Gud, utan han i stället tillsade arma publikaner nåd och salighet blott genom tron, så blev han för fariséerna en falsk profet, en »förförare», vilken de då utan betänkande kunde förkasta.

Så heter det ock nu: »Vem skulle säga ett ord emot Guds nåd, nej, nog är denna oss helig och dyr; men vi tala om förvillelsen, inbillningen och skrytet hos dessa förtjusta, som mena, att de redan äro saliga och Guds barn, då de likväl icke hava så länge och så allvarligt sökt och tjänat Herren, som vi, och icke ens vi våga berömma oss att vara Guds barn! Det är således en skadlig förvillelse, vilken upplossar lagen och lärer ett lösligt evangelium och gör väckta själar uppblåsta i andligt högmod — det är det vi förkasta.» Se, så skall den förbittring förklaras, vilken Kristus skildrar med detta knorrande.

Och man kan på visst sätt icke undra på denna förbittring; ty tänk, när en människa har i många år, efter Guds egna heliga krav, bemödat sig om en allvarlig gudaktighet, allvarligt tvungit sig till att försaka världens och köttets lustar, då andra levat helt fritt däruti, och då det är alldeles avgjort för henne, att man blott på denna försakelseväg omsider skall komma till den stora nåden att få tillägna sig Guds vänskap och Kristi förtjänst; och så kommer en förlorad son, som i all sin tid levat alldeles fri i synden, efter sina lustar — så kommer en sådan, äntligen slagen av sina egna synders bittra följder och äntligen förskräckt för Guds rättmätiga vrede, och begynner söka Guds nåd; och se, han kommer kanske hastigt till tröst, ja, till frid och fröjd; hans synder synas honom så stora, att han icke vågar tänka på någon gottgörelse, utan faller genast ned, bedjande om idel nåd, eller överraskas av faderns kärlek, så långt ifrån som han är; han börjar beprisa Kristi förtjänst, börjar fröjdas över nåd och barnskap kan man undra, att detta måste synas den förre såsom det grövsta självbedrägeri, förvillelse och djärvaste förmätenhet.

Då hör man den äldre sonens klagan i följande ton: »Jag har nu i så många år varit väckt och sökt Gud och hans ord och sökt bättra mig, för att i en sann nådens ordning komma till tro, och kan ännu icke berömma mig att vara salig, att vara »Guds barn», såsom »dessa troende» skryta om sig; men bliva de saliga, så hoppas ock jag bliva det» — eller sålunda: »Går det så fort och lätt att återfå arvet, så kunde också jag hava bortslösat mitt med skökor. Jag har späkt min lekamen, då andra levat fritt i synden, och nu skola de komma och vara saliga framom mig» o. s. v. Kan icke sådant göra en människa »vred»? (v. 28). Det skall ingen undra på. Men vart vill man med den store Herren? Ingen kan övervinna honom. Han gör i det, som är hans, vad han vill (Matt. 20: 15). Det är dock nu en gång hans eviga råd, att syndare blott skola frälsas av nåd.

Därav kommer, att, såsom den upplyste L. Nyberg sjunger:

Den, som mer än tjugu år Under Moses aga suttit
Och mång' bitter bättringstår uppå magra kinder gjutit,
Måst' i otro ofta lida,
Att rövarn frälsas vid hans sida.
Den som sökt uppå allt vis Syndaväldet ledig bliva,
Och fått ut de samvetsris,
Som lagkloke föreskriva,
Måst' dock, när han tröttnar löpa,
Nåd som nåd för intet köpa.

Men när man betraktar denna underliga nådesregering, icke kan man undra, att allt »förnuftigt» och om Herrens rätter nitälskande folk, så länge de icke ännu själva smakat evangeliets kraft, måste fasa för denna nådelära och påstå, att den öppnar de vidaste portar för ogudaktigheten, att den helt förtrampar lagen och bättringen och lärer folk att fritt och ohejdat synda! Väl kan man se, varför en Paulus måste emottaga och besvara sådana invändningar som dessa: »Skola vi förbliva i synden, på det att nåden må överflöda?» (Rom. 6); och åter kap. 3: »Några försmäda oss och föregiva, att vi säga: Låtom oss göra det onda, på det att det goda må komma» (v. 8); och åter, v. 31: »Göra vi nu lagen om intet genom tron? Bort det; utan vi befästa lagen.»

Ja men, torde någon fråga, händer det då aldrig, att också några evangeliska kunna gå för långt å sin sida och falla i antinomistisk villfarelse? Svar: Tyvärr vittna både kyrkohistorien och erfarenheten, att verkligen den villfarelsen också uppstått på sina tider och orter, att man menat det vara en ny välsignad upptäckt, att bara evangelium borde predikas och icke alls lag och förmaningar. Den villfarelsen har oftast uppkommit på det oskyldiga sättet, att man först haft en salig erfarenhet av evangelii kraft att giva liv och ande, då lagen däremot sänkte själen djupare i vanmakt och död; och därpå har man tänkt: »Varför skall då lagen predikas, som blott dödar? Både skriften och erfarenheten vittna ju, att det är blott evangelium, som giver liv; därför, predika blott evangelium.» Det är bedrövligt, när eljest upplysta och benådade själar falla i denna förvillelse. Det giver först lasterna rum, giver verkhelgonen en kär triumf, och nu beskylla de alla evangeliska för samma villfarelse; dessutom gör det på längden stor skada i deras ande, vilka hylla den villfarelsen; ty där icke lag och förmaningar beständigt salta, risa, driva, döda, där kan icke evangelium länge hava kraft, smak och liv med sig. De hava icke besinnat, att evangelium endast där giver liv, där lagen dödar; att läkaren och läkemedlet endast så länge är kärt och dyrt, som det är sjukdom i huset. Men »av lagen kommer syndens kännedom».

De hava således gjort såsom ett enfaldigt barn, vilket erfor, att de fina spånorna brunno mycket livligare, än de tjocka vedträden, och därför föll på det rådet, att man borde blott elda med stickor. Och sant var det, visst brann det livligt och hastigt; men på längden blev därav icke mycket värme i rummet. På längden duger det icke att så predika evangelium, att lag och förmaningar utelämnas — det är dessutom alltid rakt emot hela den heliga skrifts, emot Kristi och apostlarnas exempel, då det ju knappt finnes ett enda kapitel i nya testamentet, där icke även något av lag eller förmaningar salta det ljuva talet. Därför är det en dårskap att nu på världens afton vilja upptänka något bättre predikosätt, än skriftens gamla beprövade, som är: att »i hans namn predikas bättring och syndernas förlåtelse bland alla folk?» Och åter: »All skrift (märk! all skrift), av Gud ingiven, är ock nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse, till tuktan i rättfärdighet» (2 Tim. 3:16).

Märk nu, det evangelium, som Kristus och Paulus försvara emot verkhelgonen, är icke ett sådant, vari lagen uteslutes; tvärt om har ingen förklarat lagen så sträng och hög i sina fordringar, som just samme ljuvlige Herren Kristus, vilken här strider med den förlorade sonens broder — ingen predikar lagen så strängt, som en rätt evangelist, vilken vet att bruka den som en tuktomästare till Kristus — utan tvisten, den gamla striden, kommer egentligen av själva evangelii innehåll och yttrar sig uti sättet att använda och tillämpa lagen och evangelium. Huvudfrågan är icke ens om huru mycket vardera drives — sådant kan bero av åhörarnas behov och Andens delande — utan sättet, huru vardera tillämpas, det är frågan.

Att syndare skola tillsägas nåd, då de äro som mest ovärdiga, då de i allt äro »långt ifrån», och att däremot de rättfärdiga, som verkligen varit bättre, skola fördömas, då de tro sig ingen bättring behöva, det är en evig stötesten och förargelseklippa, i synnerhet som samme Herre också fordrar rättfärdighet och straffar synden. När nu detta evangelii huvudstycke likväl så klart framstår i allt Guds ord, så råka verkhelgonen i den största förbrylelse, när det gäller att predika och tillämpa denna lära. De hava då allt i en ömklig oreda; där skall vara lag, och där skall vara evangelium; men sättet och måttet är alldeles insvept i ett tjockt mörker.

Lag och evangelium sammanblandas så, att bådas verkan tillintetgöres: i lagen blandas något om nåd, så att ingen behöver helt förlora sin gamla ro; i nåden blandas lag, så att ingen rätt andligen fattig skall våga helt fritt tro; de hålla själar sålunda i en beständig ovisshet och trälldom. Det skall vara en angelägenhet om själens fortfarande ånger och syndasorg; men de veta aldrig att säga, när denna ånger når sitt ändamål, eller huru stor och långvarig den måste vara, utan de säga, att därpå är intet visst mått; men vill då själen genast omfatta nåden i Kristus, så sker ett anskri om största fara, då skall hon förlora ångern och bliva förmåten, säker och högmödig. De veta icke, att lagens och ångerns mål just var att driva själen till Kristus, och att hon då är en kristen och salig, när hon kommit till honom; de tro ock, att tron skall göra slut på ångern och nitet om helgelse; och efter de själva så väl åtnöjas utan någon viss tro och försäkran om nåden, så mena de, att var och en bör kunna leva i samma ovisshet. Men när en rätt väckt själ icke kan så bärga sig, utan bryter igenom och får förvisning, ringen och den gödda kalven, då blir den äldre

brodern vred och säger, att det icke gått rätt till.

Detta är nu summan av den äldre sonens historia. Religiösa, som under tiden känt kval av synder (såsom varje ogudaktig stundom känner), men aldrig varit helt utom nåden (den äldre sonen hade alltid varit hemma hos fadern), men ock aldrig helt kommit till nåden, aldrig blivit helt saliga, fått det slaktade offret till sitt (»mig har du aldrig givit ett kid»), aldrig fått besegling och visshet om nåden och (märk!) likväl äro nöjda med sig, men missnöjda över den överflödande nåden mot de ovärdigare — se, detta är den äldre sonen. Och detta är den djupa grunden till den gamla brödrastriden, som allt ifrån Kains och Abels dagar fortgått och skall fortgå till dagarnas ända. Att Kain, den förstfödde och på offer lika frikostige, likväl skall se sin broder bättre behaga Gud, det gör honom så vred, att han slår ihjäl sin broder. Men varför skulle Abel vara kärare? I Heb. 11:4 står: »Genom tron frambar Abel åt Gud ett större offer än Kain, och genom henne fick han det vittnesbörd, att han var rättfärdig.» — Ismael och Isak, Esau och Jakob äro ock brödrapar, som hava samma lärdom att giva.

Då grunden till en strid är sådan, då försöker man aldrig genom överenskommelse att bilägga den. Blott en hel omvändelse hos den äldre sonen kan göra en sann frid och förening möjlig. Huru bör den yngre brodern, eller de troende nådebarnen emellertid förhålla sig mot den äldre brodern? Se här på fadern, huru han gjorde! Han gick ut (obegripliga mildhet!) — fadern själv gick ut till sin vredgade son — och bad honom, brukade inga hårda, befallande ord utan bad honom komma in och deltaga i glädjen; men han visade honom ock, med saktmod, men klarhet, hans förmätna ondska.

Mycket mer må den förlorade, men av nåd upptagne sonen bevisa sådan mildhet och ödmjukhet. Den, som blivit bevärdigad med den stora nåden att såsom en förtappad syndare upptagas till Guds barnskap, att få ljus i evangelii förborgade hemlighet och det ljus, den tro, som giver liv, bör därför vara så glad och saligt förödmjukad, att han gärna skulle lägga sig under alla knorrande bröders fötter, gärna låta trampa och bespotta sig; ja, om han ock var dag skulle rivas till blods, är han dock i verkligheten så övermåttan rik och lycklig, att han borde hålla det för en lust att lida det. Allra minst bör han visa otålighet och stolthet.

Här må varje benådad lägga på hjärtat, vad Paulus i Rom. 11 säger till hednaförsamlingen, med avseende på den äldre sonen, Israel: »Om några av grenarna hava blivit avbrutna, och du, som är av ett vilt oljetråd, har blivit inympad bland dem, — så förhäv dig icke över grenarna. Men om du förhäver dig, så bär ju icke du roten, utan roten dig. Du torde då säga: Grenarna blevo avbrutna, på det att jag skulle inympas. Rätt så; de blevo avbrutna genom otron, men du står genom tron. Var icke stolt i ditt sinne, utan var i räddhåga. Ty har Gud icke skonat de naturliga grenarna, torde han icke heller skona dig.» Låtom oss aldrig yvas över nådeljuset! — sådant kan den helige, nitälskande Guden icke tåla, han låter oss då genast falla i någon dårskap — utan måtte vi med mycken kärlek och ödmjukhet möta de knorrande endast med Guds ord!

Och nu, vare den nådige Herren högeligen lovad för detta härliga kapitel! Han har här låtit oss så skåda in i sitt hjärta, att, huru ovärdiga vi än äro, kunna vi icke låta bli att börja tro och glädjas. Han har så visat oss nådens ordning, att vi icke kunna vara ovissa därom, och så förklarat för oss den strid, som alltid yppar sig omkring Kristus, den gamla striden, att vi aldrig behöva däröver förundras eller förvillas.

Ja, måtte hans helige Ande allt bättre förklara för oss Lukas 15:e kapitel och städse behålla oss i denna nåd och sanning! Amen.

* På detta sätt hava många upplysta upplöst knuten på detta ställe: »Salvator e concesso, ut ajunt, argumentatur, quamquam ea, quæ convincendi causa concesserat, haud quaquam ipse probavit. — Minime colligendum est Judæorum vulgus omnino et in specie Pharisæos tales fuisse (v. 29), quales ipsi de se profitebantur; neque statuendum, Jesum eorum pietatem virtutis que studium agnovisse (eft. Matt. 5:20). Ut autem magis erroris cos argueret, Jesus concedit quasi, eos omni virtutis studio excellere; sed vel his concessis, iniquum tamgin illicitumquo girat, quando publicanos gentilesque, vere pœnitentes et ad meliorem frugem redeuntes, animo persequerentur malevolo invidiaquo pleno.» Scholten 301.

- C-O Rosenius 1850 (nionde årg)

© Pietisten 2014

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.
www.pietisten.com